

ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО
Факультет дошкільної і початкової освіти
імені Валентини Волошиної
Кафедра початкової освіти

ДИПЛОМНА РОБОТА

**на тему: РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ
ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ГРУПИ ПРОДОВЖЕНОГО ДНЯ**

Студентки 2 курсу МАПДПЗ групи

Освітньої програми:

Початкова освіта. Психологія

Спеціальності 013 Початкова освіта

Галузі знань: 01 Освіта / Педагогіка

Ступеня вищої освіти магістра

Янчук Віри Олегівни

Науковий керівник:

кандидат педагогічних наук, доцент

Любчак Людмила Володимирівна

Розширена шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Члени комісії _____
(підпис) (прізвище та ініціали)
_____
(підпис) (прізвище та ініціали)
_____
(підпис) (прізвище та ініціали)
_____
(підпис) (прізвище та ініціали)

План

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ГПД	9
1.1. Творчі здібності дітей молодшого шкільного віку: понятійний аналіз	9
1.2. Структура організації, види занять та зміст роботи вихователя групи продовженого дня у Новій українській школі	19
1.3. Особливості розвитку творчих здібностей молодших школярів в умовах групи продовженого дня (за результатами експериментальних досліджень)	31
РОЗДІЛ II. ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ВИХОВАТЕЛЯ ГРУПИ ПРОДОВЖЕНОГО ДНЯ З РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ В УМОВАХ НУШ	43
2.1. Використання різних форм виховної роботи з розвитку творчих здібностей учнів в умовах ГПД	43
2.2. Розвиток творчих здібностей молодших школярів у процесі гурткової роботи	54
2.3. Використання творчих ігор в режимі роботи групи продовженого дня	61
ВИСНОВКИ	73
ЛІТЕРАТУРА	81
ДОДАТКИ	

Вступ

У зв'язку з більш раннім початком навчання дитини у школі та постійною зайнятістю батьків, організація груп продовженого дня останнім часом знову набуває важливого значення. Адже заняття після уроків надають можливість молодшим школярам закріпити отримані знання, розвинути свої творчі та інтелектуальні здібності, добре відпочити, поспілкуватись тощо. Крім того, педагогу випадає слухна нагода більше дізнатись про своїх учнів, підвищити їхній рівень успішності у навчанні, зміцнити фізичне та психічне здоров'я дітей, спрямувати на розвиток власних здібностей і талантів.

Нова школа – це простір життя дитини, тут вона не готується до життя, а повноцінно живе, і тому вся діяльність закладу освіти має будуватися так, щоб сприяти становленню особистості школяра, гармонізації і гуманізації взаємин між учнями і педагогами, школою і родиною. Закономірно, що освітня реформа зачепила і групи подовженого дня закладів загальної середньої освіти. МОН винесло на обговорення, а згодом і затвердило новий порядок формування груп подовженого дня у школах.

Режим роботи групи продовженого дня відповідно з документами (Наказ Міністерства освіти і науки України від 25.06.2018 № 677, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 24 липня 2018 р. за № 865/32317 «Про затвердження порядку створення груп подовженого дня у державних і комунальних закладах загальної середньої освіти»), які регламентують роботу групи продовженого дня, повинен розроблятися відповідно до віку дітей, враховувати їх індивідуальні особливості, інтереси та прихильності кожного учня. Важливо не лише забезпечити школярам належні умови та режим для навчання, але й активно сприяти розвитку ключових і предметних компетентностей особистості. Результатом такого процесу є сформованість всебічно розвиненої особистості, здатної жити і плідно працювати у сучасному світі [69].

Основи стандарту освіти окреслюють результати освіти у формі ключових компетентностей, що ґрунтуються на Рекомендаціях Європейського

Парламенту і Ради Європи, серед них – уміння вчитися упродовж життя. Зазначена компетентність трактується у Концепції «Нова Українська школа» (документ ухвалений рішенням колегії МОН України 27.10.2016 року) як «здатність до пошуку та засвоєння нових знань, набуття нових вмінь і навичок, організації навчального процесу (власного і колективного), зокрема, через ефективне керування ресурсами та інформаційними потоками, вміння визначати навчальні цілі та способи їх досягнення, вибудовувати свою освітньо-професійну траєкторію, оцінювати власні результати навчання, навчатися упродовж життя» [66]. Уміння вчитись упродовж життя визначається як компетентність. У більшості наукових джерел компетентність є інтегрованою якістю, що складається із низки компонентів: мотиваційного аспекту, когнітивного, поведінкової, ціннісно-сміслової, емоційно-вольової регуляції процесу і результату прояву компетентності.

У Національній доктрині розвитку освіти в Україні було визначено, що головна мета української освіти – створити умови для особистісного розвитку і творчої самореалізації кожного громадянина України, виховувати покоління, здатні навчатися впродовж життя, створювати і розвивати цінності громадянського суспільства; сприяти консолідації української нації, інтеграції України в європейський і світовий простір як конкурентоспроможної і процвітаючої держави [68]. Це визначення не лише мети, а й стратегії дій вихователя на шляху формування всебічно розвиненої творчої особистості.

Криза цінностей, дефіцит духовності зумовлюють напружений пошук шляхів гуманізації життя, осмислення цінностей сучасного і майбутнього. О. Савченко пропонує вчителю та вихователю молодших школярів у своїй роботі опиратися на такі базові цінності шкільної освіти: гуманізація суспільного життя і гуманізація освіти; освоєння цінностей культури; цінності громадянського виховання; працелюбність і відповідальність; цінність екологічного світогляду; здатність навчатися впродовж життя; мовна культура учнів як особистісна і суспільно значуща цінність; інформаційна культура; здоров'я тощо [83]. Цінності є основою для формування будь-яких

компетенностей, тому вихователь групи продовженого дня за бажання і цілеспрямованої роботи має всі можливості для формування базових компетентностей і творчого розвитку учнів молодшого шкільного віку.

В останні роки з'явилося ряд наукових праць, присвячених ідеям особистісно орієнтованого підходу у навчанні і вихованні, на які має опиратися вихователь групи продовженого дня для формування необхідних компетентностей молодших школярів (С.Гончаренко, Г.Балл, І.Бех, Н.Бібік, А.Бойко, І.Зязюн, О.Сухомлинська, О.Савченко та ін.).

Необхідність розвитку творчого потенціалу дітей розкривали класики педагогіки (Дж.Локк, Й.Песталоцці, В.Сухомлинський, Ж.Руссо, К.Ушинський, С.Френе та ін.) Психологічний аспект окресленої проблеми досліджували Б.Теплов, Л.Виготський, Є.Льїн, Г.Костюк, Н.Лейтес, А.Матюшин, В.М'ясищев, О.Скрипченко, К.Роджерс, С.Рубінштейн, В.Юркевич та ін. Особливої актуальності набуває проблема становлення творчої особистості у процесі навчальної діяльності (А.Андрєєва, Н.Кічук, В.Моляко, С.Уфімцева, С.Сисоєва, К.Хоруженко). Аналіз різних аспектів проблеми розвитку творчих здібностей: їх природи, компонентного складу, критеріїв та показників розвитку, методів та прийомів формування знаходимо у працях багатьох вітчизняних вчених (І.Волощук, С.Гончаренко, Г.Костюк, В.Моляко, В.Романець, М.Холодна) і зарубіжних науковців (Л.Венгер, Дж.Гілфорд, О.Леонтєв, О.Лук, Я.Пономарьов, Ч.Спірмен, Е.Торренс та ін.).

Специфіку роботи групи продовженого дня вивчали ряд науковців у різні часи, починаючи з 60-х років минулого століття. Так, роботу вихователя у групі продовженого дня досліджував Л.Гурвич, проблеми управління школою продовженого дня розглядав Б.Кобзар, особливості організації, зміст і методи роботи з вихователями груп продовженого дня визначав А.Огородніков. В останні роки з'явилися дослідження специфіки ефективної організації навчально-виховних занять у групі продовженого дня (О.Кузик, З.Морозова, О.Співак). Особлива увага звертається на виховну та

фізкультурно-оздоровчу роботу в групі продовженого дня в 1-4 класах (Н.Забашина, Р. Охрімчук та ін.).

Існує ряд посібників щодо організації роботи групи продовженого дня в умовах реалізації положень Концепції Нової української школи. Так, цікавим, на нашу думку є навчальний посібник Г.Дмитрів, Н.Фреїк, О.Владика «Нова українська школа: poradnik vихователю групи продовженого дня у закладах загальної середньої освіти», у якому запропоновано модель педагогічного керівництва, структуру, конструктор, алгоритм і методичні рекомендації щодо проведення самопідготовки, ігротеку, інтерактивні та здоров'язбережувальні вправи, ментальні карти, кращі практики й авторські моделі занять самопідготовки [67].

Однак, бракує конкретних наукових праць щодо теоретичних та практичних аспектів роботи вихователя групи продовженого дня щодо можливостей творчого розвитку учнів в умовах Нової української школи, методів та прийомів розвитку творчих здібностей молодших школярів в режимі роботи ГПД. Тому, темою нашого дослідження стала «Розвиток творчих здібностей молодших школярів в умовах групи продовженого дня»

Об'єкт дослідження – творчий розвиток особистості молодшого школяра в освітньому процесі школи I ступеня.

Предмет дослідження – методика розвитку творчих здібностей учнів молодшого шкільного віку у процесі роботи групи продовженого дня.

Метою нашого дипломного дослідження є теоретичне обґрунтування психолого-педагогічних, методичних положень роботи групи продовженого дня в умовах Нової української школи, систематизація форм, методів та прийомів роботи з розвитку творчих здібностей молодших школярів в умовах ГПД.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні, що творчий розвиток особистості дитини молодшого шкільного віку значно зростає, якщо вона систематично працюватиме у групі продовженого дня під керівництвом вихователя, який глибоко розуміє зміст, завдання, структуру, специфіку

роботи ГПД; використовує різні форми роботи з метою розвитку творчих здібностей молодших школярів; широко застосовує різноманітні методи та прийоми в розвитку творчих здібностей учнів; залучає дітей до роботи гуртків та організовує належним чином у режимі роботи ГПД ігрову діяльність школярів.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати наукову літературу з метою з'ясування змісту, структури, основних завдань, методів і форм роботи групи продовженого дня та можливостей розвитку творчих здібностей молодших школярів у Новій українській школі.

2. Дослідити особливості й рівень розвитку творчих здібностей молодших школярів в умовах групи продовженого дня.

3. Розкрити ефективні форми, систематизувати методи і прийоми роботи вихователя групи продовженого дня з розвитку творчих здібностей учнів в умовах Нової української школи.

4. Сформулювати методичні рекомендації вихователям ГПД для цілеспрямованого розвитку творчих здібностей молодших школярів в умовах групи продовженого дня.

Методи дослідження: *теоретичні* (аналіз, порівняння, синтез, класифікація та узагальнення наукових джерел із проблеми дослідження; вивчення програмних документів); *емпіричні* (спостереження, опитування, аналіз продуктів творчої діяльності дітей) – для виявлення та перевірки рівня розвитку творчих здібностей молодших школярів, результативності проведення різних форм виховної роботи з реалізації завдань основних напрямків виховання учнів.

Експериментальна база дослідження. Дослідженням було охоплено 25 учнів 1-А класу та 27 учнів 1-Б класу ЗОШ I-III ступенів №1 с. Іванів, Іванівської територіальної громади Хмельницького р-ну.

Апробація результатів дослідження здійснювалась у процесі експериментальної роботи в школі, на IV та V Всеукраїнській науково-

практичній конференції з міжнародною участю «Інклюзивна освіта як індивідуальна траєкторія особистісного зростання дитини з особливими освітніми потребами» (м. Вінниця, 2020, 2021 р.р.), V Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти» (м. Вінниця, 2021 р.р.) та науково-практичній конференції студентів «Актуальні проблеми навчання і виховання молодших школярів» (Харків, 2021 р.).

Основні результати дослідження висвітлено у двох одноосібних публікаціях автора (Додаток Л), а саме:

1. Янчук Віра. Організація гурткової роботи з молодшими школярами в умовах групи продовженого дня / В.Янчук // Актуальні проблеми навчання і виховання молодших школярів. Матеріали наукової конференції студентів факультету початкового навчання: Збірник тез. – Вип. 11 / За заг. ред. Л.П.Ткаченко. – Харків : ХНПУ, 2021. – С. 49-50.

2. Янчук Віра. Творчий розвиток дітей молодшого шкільного віку в умовах групи продовженого дня / В. Янчук // Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти: збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (Вінниця, ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 22-23 квітня 2021 р.) / за ред. О.А.Голюк ; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, факультет дошкільної і початкової освіти імені Валентини Волошиної. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля, 2021. – Вип. 10. – С. 610-613.

Структура дипломної роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (99 найменувань) та додатків. Загальний обсяг становить 114 сторінок, основний зміст викладено на 80 сторінках.

ВИСНОВКИ

У ході проведеного дослідження ми пересвідчилися, що заняття після уроків надають можливість молодшим школярам закріпити отримані знання, розвинути свої творчі та інтелектуальні здібності, добре відпочити, поспілкуватись тощо, а вихователю випадає слухна нагода більше дізнатись про своїх учнів, підвищити їхній рівень успішності у навчанні, зміцнити фізичне та психічне здоров'я дітей, сприяти розвитку здібностей і талантів учнів.

1. Сучасна освітня політика звертає велику увагу на розвиток творчих здібностей особистості в молодшому шкільному віці, який є сенситивним періодом формування дитини. Творчі здібності є стійкими властивостями людини, що виявляються в її навчальній, виробничій та іншій діяльності і становлять необхідну умову її творчого розвитку. Проблема розвитку творчих здібностей була актуальною у всі часи, їй присвятили праці багато науковців. Це дозволило розробити цілу низку методик, за допомогою яких можливо розвивати творчі задатки і здібності, вирішувати творчі задачі. Усі отримані надбання в обґрунтуванні теоретико-методологічних основ творчості збагатили педагогічні знання у такій складній і суперечливій проблемі, як навчання та виховання творчої особистості. Важливий внесок для цього зробили такі провідні науковці як Л. Виготський, Дж. Гілфорд, С. Гончаренко, Г. Костюк, О. Леонт'єв, О. Лук, В. Моляко, Я. Пономар'єв, В. Романець, С. Сисоєва, В.Сухомлинський, Б. Теплов, К. Хоруженко, М. Холодна, В. Юркевич та ін.

Науковий аналіз проблеми творчих здібностей дав змогу визначити сутність та особливості прояву творчих здібностей у дітей молодшого шкільного віку. Творчі здібності є інтегративною багатокomпонентною якістю, яка охоплює різні сфери діяльності. Домінантними компонентами структури творчих здібностей є розвиток асоціативного та наочно-образного мислення та оволодіння мисленнєвими операціями: аналізу, синтезу, порівняння, абстрагування. Репрезентативним показником розвитку творчих

здібностей є бажання створювати нові образи та виявлення особистісного емоційно-естетичного ставлення до них.

2. У ході дослідження нами були виділені такі *критерії* розвитку творчих здібностей дітей молодшого дошкільного віку: *швидкість думки, гнучкість мислення, оригінальність, сміливість, допитливість*. На основі критеріїв ми сформуваємо наступні *рівні* розвитку творчих здібностей: *низький, достатній, задовільний, високий*. Проаналізувавши дитячі роботи експериментальної групи, ми дійшли висновку, що для 17% учнів характерним є низький рівень розвитку творчих здібностей, для 33% – достатній, для 39% – задовільний, і лише 11% дітей досягли високого рівня. Для респондентів контрольної групи характерними є такі показники: низький рівень – 19%, достатній – 36%, задовільний – 35% і високий – 10%.

Широкі можливості дитячої творчості гальмують такі навчальні і особистісні фактори як:

- ✓ репродуктивний характер відтворення інформації, виключення творчих рішень даних завдань;
- ✓ низький рівень розвитку асоціативного та наочно-образного мислення, відсутність причино-наслідкових зв'язків між образами;
- ✓ бідний словниковий запас. Діти констатують факти, описують предмети, не використовуючи засоби художньої виразності;
- ✓ при виконанні творчого завдання характерним для молодших школярів є стереотип: «в мене нічого не вийде», «я не вмю» тощо.

3. Режим продовженого дня відповідно з документами, які регламентують роботу групи продовженого дня, повинен розроблятися відповідно до віку дітей, враховувати їх індивідуальні особливості, інтереси та прихильності кожного учня. Важливо не лише забезпечити школярам належні умови та режим для навчання, але й активно сприяти розвитку ключових і предметних компетентностей особистості: уміння вчитися, загальної культури, громадянської, соціальної, здоров'язберігаючої. Результатом такого процесу є сформованість всебічно розвиненої особистості, здатної жити і

плідно працювати у сучасному світі. Вихователь групи продовженого дня зобов'язаний сприяти реалізації мети української освіти і має для цього всі необхідні можливості. Основним документом, який допомагає унормувати роботу ГПД, є «Положення про групу продовженого дня загальноосвітнього навчального закладу», що затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 5 жовтня 2009 р. № 1121. У цьому документі визначено основні завдання групи продовженого дня. Режим роботи групи продовженого дня відповідно з документами (Наказ Міністерства освіти і науки України від 25.06.2018 № 677, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 24 липня 2018 р. за № 865/32317 «Про затвердження порядку створення груп подовженого дня у державних і комунальних закладах загальної середньої освіти»), які регламентують роботу групи продовженого дня, повинен розроблятися відповідно до віку дітей, враховувати їх індивідуальні особливості, інтереси та прихильності кожного учня

Для розвитку творчих здібностей учнів молодшого шкільного віку вихователь групи продовженого дня у процесі планування, організації та проведення навчально-виховних заходів має здійснювати різнопланову діяльність. Запорукою успішної організації самостійного виконання дітьми домашнього завдання є ретельна підготовка педагога: підбір цікавих вправ і завдань, ігрових прийомів; застосування нестандартних форм проведення заняття; чітке збалансоване чергування розумової діяльності учнів із руховою активністю; неординарні форми заохочення.

Правильна організація самопідготовки сприятиме розвитку в учнів творчих здібностей. Успішність самопідготовки можна підвищити новизною і неочікуваною діяльністю вихованців. До найбільш популярних форм, методів і технологій проведення самопідготовки відносяться такі: кооперативне навчання; метод проєктів; інформаційно-цифрові технології; технологія інтерактивного навчання; сторітелінг; лепбук; таймменеджмент; ігрові технології; здоров'язбережувальні технології; та ін.

На нашу думку, застосування сучасних інтерактивних технологій, методів і форм організації навчання – це лише спосіб створення атмосфери в групі, що найкраще сприяє співпраці, порозумінню та доброзичливості, збагаченню і розвитку творчого потенціалу як вихователя, так і вихованців; допомагає розкрити здібності дитини, її бажання й уміння вчитися, творити; відчувати радість пізнання; дає змогу по-справжньому реалізувати особистісно зорієнтоване навчання. Адже в сучасній школі центром освітньої діяльності є дитина, а головним завданням кожного педагога – формування усебічно й гармонійно розвиненої особистості.

Однак, в об'єм роботи та обмеження у часі не дозволили нам детально зупинитися на розкритті можливостей перелічених методів і технологій розвитку творчих здібностей учнів під час самопідготовки. Це стане предметом наших подальших досліджень. У додатках ми подаємо окремі завдання для творчого розвитку молодших школярів, які вихователь може використовувати для організації самопідготовки.

4. Другий розділ нашого дослідження містить практичні засади розвитку творчих здібностей учнів у процесі використання вихователем різних форм виховної роботи, спеціально організованих занять гуртків, а також використання різних видів ігор. Розумне чергування різних форм виховної роботи з розумового, морального, трудового, естетичного, фізичного та ін. напрямів виховання дозволить вихователю цілеспрямовано формувати всебічно розвинену особистість дитини.

На нашу думку, найпоширенішими та найефективнішими з точки зору розвитку в учнів творчих здібностей, формами виховної роботи є: бесіди; усні журнали; заочні подорожі; читацькі конференції; відвідування спектаклів, кінофільмів, концертів, музеїв, виставок; прес-конференції та зустрічі «За круглим столом»; інсценування; засідання гуртків; класні години; зустрічі з відомими людьми; екскурсії; обговорення книг; читацькі конференції, бібліотечні заняття; розважальні вечори і ранки; свята; виставки, конкурси; колективні творчі справи та ін.

Різноманітність напрямів діяльності різних видів гуртків («Розумники і розумниці», «Умілі руки», «Чарівний пензлик», «Пластилиновий рай» та ін.), у яких мають змогу займатися молодші школярі у процесі їх перебування на групі продовженого дня, сприяють їх творчому розвитку, формуванню соціальної спрямованості особистості гуртківців.

Ефективність колективних, групових та індивідуальних форм організації виховної роботи зростає, якщо вони застосовуються у системі, пов'язані між собою і доповнюють одна одну. Використання пропонованих нами форм роботи в умовах групи продовженого дня сприятиме виявленню та розвитку творчих здібностей молодших школярів.

Використання вихователем різних видів творчих ігор (ігри-драматизації, сюжетно-рольові ігри, театралізовані ігри та ін.) у процесі роботи з молодшими школярами в умовах групи продовженого дня сприяє розвитку їх творчої активності. Творча гра широко використовується як засіб естетичного виховання, оскільки діти відображають оточуючий світ через ролі, образи. Творчі ігри сприяють розвитку художнього смаку. При цьому яскраво виявляються і розвиваються здібності до музики, декламування, танців тощо.

Проведене дослідження не вичерпує всієї проблеми творчого розвитку дитини. Перспективними можуть бути дослідження проблеми творчого розвитку дітей молодшого шкільного віку у процесі самопідготовки, формування творчої особистості дитини молодшого шкільного віку в процесі мистецької діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абетка вихователя ГПД / упор. Голубченко М. 2-ге вид., стереотипне. К.: Ре. загальнопед. газ., 2005. 128 с.
2. Андреев В.И. Диалектика воспитания и самовоспитания творческой личности. Казань: Изд-во Казанского университета, 1988. 288 с.
3. Андреева О.А. Техника тренировки памяти. Екатеринбург: НЕССИ-Пресс, 1992. 192 с.
4. Амурова Г. В. Використання сучасних педагогічних технологій у групі продовженого дня під час самопідготовки. URL: <https://sichneva2016.jimdo.com/>.
5. Альтшуллер Г.С. Найти идею: Введение в ТРИЗ – теорию решения изобретательных задач. М., 2007. 400 с.
6. Байда О. С. Розвиток творчих здібностей молодших школярів під час проведення самопідготовки в ГПД. Вихователю ГПД. Усе для роботи. 2012. Пілотний випуск. 20-28.
7. Баканьова С. В. Сторітеллінг. Педагогічна технологія / Блог учителя початкових класів С. В. Баканьової. URL: <http://poch-kl.blogspot.com/2017/11/blog-post.html/>.
8. Барташнікова І. А. Розвиток уяви та творчих здібностей у дітей 5-7 років. Тернопіль: Богдан, 1998. 88 с.
9. Біляченко О. Орієнтовне календарне планування виховної роботи в ГПД для 3-4 класів. Початкова школа. 2006. №2. 44-46.
10. Богоявленська Д.Б. Психологія творчих здібностей: навчальний посібник для студентів вищ. навч. закладів. М.: Академія, 2002. 540 с.
11. Бех І. Д. Вибрані наукові праці. Виховання особистості. Чернівці: Букрек, 2015. 640 с. (Т. 2).
12. Бібік Н.М. Формування пізнавальних інтересів молодших школярів. К.: Віпол, 1998. 200 с.

13. Бурська О. В., Добровольська Л. Н., Чорновіл В. О. Формування компетентностей молодших школярів у групі продовженого дня: навч.-метод. посіб. 2016. 124 с.
14. Види ігор: зб. ст. Сайт: Вчитель вчителю, батькам, учням. URL: http://www.teacher.at.ua/publ/vidi_igor/38-1-0-01130/.
15. Вимоги до домашніх завдань. URL: <https://rnc.trost.net.ua/wp-content/uploads/2014/11/ВИМОГИ-ДО-ДОМАШНІХ-ЗАВДАНЬ.pdf>.
16. Вишневіська О. Самопідготовка. Нетрадиційні підходи в умовах групи продовженого дня. Перша всеукраїнська газета для першого вчителя «Початкова освіта». К.: Шкільний світ, 2014; 9.
17. Ворожейкіна О. М. 100 цікавих ідей для проведення уроку. Х.: Вид. група «Основа», 2011. 287, [1]. (Серія «Золота педагогічна скарбниця»).
18. Вікова та педагогічна психологія: навчальний посібник / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. К.: Просвіта, 2001. 416 с.
19. Выготский Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте : книга для учителя. М.: Просвещение, 1991. 93 с.
20. Гавриш І. І. Урізноманітнення домашніх завдань молодших школярів з метою оптимізації самопідготовки. Концептуальні шляхи розвитку: педагогічні науки: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 12-13 трав. 2017 р.). Херсон: Гельветика, 2017. 148 с.
21. Гилфорд Дж. Три сторони інтелекта. Психологія мышлення / под ред. А.М. Матюшкина. М., 1965. 433-456.
22. Гильбух Ю.З. Умственно одаренный ребенок: психология, диагностика, педагогика. К.: РОВО «Укрвузполиграф», 1992. 83.
23. Гин А.А. О творческих учебных задачах : педагогика + ТРИЗ / Выпуск 1. Гомель:ИПП «Сож», 1996. 112 с.
24. Голованова Н.Ф. Виховний простір продовженого дня. СПб.: «ДИТИНСТВО-ПРЕС», 2002. 160 с.

25. Гончаренко С. Український педагогічний словник. К.: Либідь, 1997. 376 с.
26. Данилюк С. А. Самопідготовка в ГПД як важливий чинник організації навчального процесу початкової школи. Вихователю ГПД. Усе для роботи. 2012; 12: 2-9.
27. Демченко О.П. Розвиток творчих здібностей майбутніх вихователів обдарованих дітей // Сучасна освіта – доступність, якість, визнання: збірник наукових праць міжнародної науково-методичної конференції, 14-15 листопада 2018 року, м. Краматорськ / під заг. ред. д-ра техн. наук., проф. С. В. Ковалевського. Краматорськ : ДДМА, 2018. С.81-84.
28. Державні санітарні правила і норми влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу (постанова Головного державного санітарного лікаря України від 14.08.2001 № 63). URL: <http://zakon.sop.com.ua/regulations/10637/478664/>. 218
29. Домашні завдання в навчальній діяльності учня. URL: http://zw.ciit.zp.ua/zwing/7/74/Домашня_робота.doc/.
30. Дружинин В.Н. Психология общих способностей. СПб: Издательство «Питер», 2000. 368 с.
31. Эльконин Д. Б. Избранные психологические труды / под ред. В. В. Давыдова, В. П. Зинченко. М., 1989. 560 с.
32. Жарновнікова Л. Т. Формування самостійності молодших школярів. Сайт: Вчитель вчителю, учням, батькам. URL: http://teacher.at.ua/publ/formuvannja_samostijnosti_molodshikh_shkoljariv/19-1-0-7692/.
33. Забашина Н.О. Виховна робота в групі продовженого дня в 1-4 класах. К.: Веселка, 2009. 125 с.
34. Закон України «Про освіту» (2017 р.) / Закон, 2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

35. Здібності, творчість, обдарованість : теорія, методика, результати досліджень / за ред. В.О. Моляко, О.Л. Музики. Житомир : Вид-во Рута, 2006. 320 с.
36. Золотухін О. Чи потрібні домашні завдання? URL: https://poltava.to/project/2548/Чи_потрібні_домашні_завдання?
37. Ігрова технологія «Хрестики-нулики» як засіб активізації діяльності її суб'єктів: метод. посіб. для педагогів / авт.: В. Долотко, М. Івасюк, Н. Когут [та ін.]; за ред. : Л. Г. Павленко, Г. Д. Стрільчак; відпов. за вип. Р. М. Зуб'як. Івано-Франківськ: ІФОППО, 2016. 251 с.
38. Інтерактивне навчання: історія і сучасність. Студопедія. URL: <https://studopedia.org/10-150282.html/>.
39. Інтелектуальна гра. Вихователь ГПД. Усе для роботи. 2013; 4.
40. Казкотерапія [Електронний ресурс]. URL: http://fastiv-dnz2.edukit.kiev.ua/informaciya_pro_zaklad/fahivci/storinka_muzkerivnika/kazkoterapiya/
41. Квітка-восьмицвітка. Вихователь ГПД. Усе для роботи. 2012; 4.
42. Кизим О. Організація роботи групи продовженого дня в 1-4 класах. Х.: Ранок, 2010. 219 с.
43. Кіт Г.Г. Творчість як необхідна умова ефективності педагогічного процесу // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія. Випуск 28. Вінниця, 2009. С. 325-329.
44. Клименко В.В. Психологічні тести таланту. Харків: Фоліо, 1996. 67 с.
45. Коваленська Г. К., Суходольська Л. Г. Комплекс вправ оздоровчого характеру для використання в навчально-виховному процесі учнями початкових класів. URL: http://refik.in.ua/dtbcab/I.Українські_дитячі_народні_ігри/main.html/.
46. Ковальова В. І. Творча майстерня. Становлення та розвиток творчої особистості молодшого школяра. Х.: Вид. група «Основа», 2010. 191 с. (Б-ка журн. «Початкове навчання та виховання»; Вип. 6 (78)).

47. Комарова Т.С. Детское художественное творчество: методическое пособие для воспитателей и педагогов. М.: Мозаика-Синтез, 2006. 128с.
48. Конончук Т. А. Самопідготовка: форми, методи, прийоми організації роботи з учнями. Вихователю ГПД. Усе для роботи. 2018;1(73).
49. Костюк Г.С. Здібності та їх розвиток у дітей. К.: Знання, 1963. 80 с.
50. Крамаренко С. Г. Інтерактивні техніки навчання як засіб розвитку творчого потенціалу учнів. Відкритий урок. 2002; 5-6.
51. Кравцова Н. М., Придаток О.Д. План виховної роботи 1 клас. Початкове навчання і виховання. 2018. №19-21. 73-108.
52. Кузик О.П. Організація роботи в групі продовженого дня в 1-4 класах. К., 2009. 35-120.
53. Кульчицька О. Творчі здібності та особливості їх прояву в дитячому віці. Обдарована дитина. 2000. №2. 10-14.
54. Куницька О. П. Самопідготовка як засіб створення оптимальних психолого-педагогічних умов для індивідуального розвитку школярів: метод. рекомендації. Х., 2014. 32 с.
55. Лопез В. Сім навчальних зон, які повинні бути в кожному класі. Освітній портал «Педагогічна преса». URL: <http://pedpresa.ua/161857-7-navchalnyh-zonyaki-povynni-buty-u-kozhnomu-klasi.html/>.
56. Лейтес Н.С. О признаках детской одаренности. Вопр. психологии. 2003. № 4. 13-18.
57. Леонтьев А.А. Научите человека фантазии (творчество и развивающее обучение). Вопросы психологии. 1998. №5. 82-84.
58. Любчак Л. В. Професійні компетентності педагога Нової української школи. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія. 2020. № 61. С. 140-145.
59. Матюшкин А.М. Раннее выявление талантов и их развитие / А.М. Матюшкин // Вопросы психологии. – 1994. – № 3. – С.166.

60. Моляко В.О. Творчий потенціал людини як психологічна проблема. Психологічна газета. 2005. №6. С.4-5.
61. Морозова З.В. Група продовженого дня. Методичний посібник для вихователя. Х.: Торсінг плюс, 2006. 160 с
62. Москаленко М. М. Педагогічне керівництво самопідготовкою у групі продовженого дня. URL: www.ippo.org.ua/files/Методична_робота/Порадник_методиста/.../6.doc/.
63. Музикотерапія. Застосування музики в гуртковій роботі (методичні матеріали). Сайт: Сватівський районний молодіжний центр «Слобожанська духовна криниця ім. М. Щепенка». URL: <http://svatovo.ws/rmc/methodical.html/>.
64. Навчально-виховні заняття в групі продовженого дня / упор. Співак О. Л. Х.: Ранок – НТ, 2007. 176 с.
65. Никитин Б.П. Ступеньки творчества, или Развивающие игры. 3-е изд., доп. М,: Просвещение, 1991. 160 с.
66. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи / Л. Гриневич, О. Елькін, С. Калашнікова [та ін.]. К.: Міністерство освіти і науки України, 2016. URL: <http://mon.gov.ua/Новини%202016/12/05/konczepczyia.pdf/>.
67. Нова українська школа: поради вихователю групи продовженого дня у закладах загальної середньої освіти : навч.-метод. посіб. / Г. І. Дмитрів [та ін.]. Львів : Світ, 2019. 224 с.
68. Нова українська школа: поради для вчителя / Освіта, 2018/ URL: <https://osvita.ua/school/reform/59430/266>
69. Новий порядок формування груп продовженого дня у школах / Педпреса, 2018. URL: <http://pedpresa.ua/191648-novyj-poryadokformuvannya-grup-podovzhenogo-dnya-u-shkolah-mon-zaproschuye-doobgovorennya.html>
70. Овадюк О. Самопідготовка в умовах групи продовженого дня. Початкова освіта (Шк. світ). 2012. № 48. 9-13.

71. Огородников А.А. Содержание и методика воспитательной работы в группе продленного дня: Учеб. пособие для учащихся педучилищ. М.: Просвещение, 1988. 208 с.
72. Організація навчально-виховного процесу в ГПД / автор-упоряд. О. Є. Гордійчук. К.: Шкільний світ, 2010. 120 с.
73. Організація навчально-виховного процесу групи продовженого дня: метод. посіб. / упоряд.: Т. І. Федорченко, Т. Д. Безбожко, І. М. Без'язична. К.: 2009. 127 с.
74. Охрімчук Р. Дитина у групі подовженого дня: Бути чи відбути? Початкова освіта. 2005. №33. 19-24
75. Пільтяй Н. Д., Жиганюк Н. А. У другу половину дня: метод. посіб. для вихователів груп продовженого дня. Х.: Вид. група «Основа», 2016. 155, [5] с. (Серія «Вихователю ГПД»).
76. Пошук шляхів вдосконалення дидактичної гри як методу навчання молодших школярів: актуальні проблеми і знахідки. Сайт: EduDirect. URL: <http://www.edudirect.net/sopids-460-1.html/>.
77. Проекти в початковій школі: тематика та розробки занять / упоряд. О. Онопрієнко, О. Кондратюк. К.: Шкільний світ, 2007. 128 с. (Бібліотека «Шкільного світу»).
78. Равлюк Т. Діагностика та раннє виявлення творчих здібностей дітей. Львів, 2005. Вип. 20. 112-118.
79. Рибалка В.В. Психологія розвитку творчої особистості : навчальний посібник. К.: ІЗМН, 1996. 236 с.
80. Роджерс Н. Творчество как усиление себя. Вопр. психологии. 1990. №1. 165 с.
81. Рубинштейн С. П. Основы общей психологии. СПб.: Питер, 2000. 712с.
82. Савченко О. Я. Уміння вчитися як ключова компетентність загальної середньої освіти / Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: б-ка з освітньої політики / за заг. ред. О. В. Овчарук. К.: К.І.С., 2004. 112 с.

83. Савченко О.Я. Виховний потенціал початкової освіти : посібник для вчителів і методистів початкового навчання / О.Я.Савченко. 2-е вид. К.: Богданова А.М., 2009. 226 с.
84. Савченко О. Формування творчої активності учнів. Початкова освіта. 2012. № 10. 7-9.
85. Сисоєва С.О. Педагогічна творчість : монографія. К.: Книжкове вид. «Каравела», 1998. 150 с.
86. Співак О.Л. Навчально-виховні заняття в групі продовженого дня. Х.: Ранок – НТ, 2007. 148 с.
87. Сухомлинський В.О. Проблеми всебічно розвинутої особистості. Духовний світ школяра. Вибр. тв.: у 5 т. К.: Рад. школа, 1976. Т.1. 651с.
88. Сухомлинський В.О. Павлиська середня школа. Вибр. тв.: у 5 т. К.: Рад. школа, 1977. Т. 4. 7-393.
89. Схаб Л. Інтелектуальна гра «Квітка-семицвітка». Початкова освіта. 2013; 17.
90. Телячук В.П. Сходінками творчості. Методика ТРВЗ в початковій школі. Харків : Видавнича група «Основа» ПП «Триада + », 2007. 58 с.
91. Теплов Б.М. Здібність і обдарованість. М. : Просвіта, 1987. 256 с.
92. Ушинский К.Д. Образовательные педагогические сочинения. М., 1974. 327 с.
93. Фізкультурні хвилинки. Сайт: studwood.ru. URL: https://studwood.ru/1097146/turizm/fizkulturni_hvilinki/.
94. Формування культури здоров'я молодших школярів шляхом здоров'язберезувальних технологій: практикум для вчителів / за ред. Л. М. Загрійчук, Г. Д. Слободян. Івано-Франківськ, 2013. 164 с.
95. Халперн Д. Психология критического мышления. Спб., 2000. 496 с. (4-е междунар. изд.).
96. Хаталах О. В. Ігротека вихователя ГПД. Вихователю ГПД. Усе для роботи. Х.: Вид. група «Основа», 2012; 10:2-11.

97. Шаблій Н. І. Самопідготовка як одна із форм організації навчального процесу в групі продовженого дня. Матеріали семінару «Самопідготовка як засіб створення оптимальних психолого-педагогічних умов для індивідуального розвитку молодших школярів». URL: <http://l.leksiya.com.ua/doklad/2714/index.html?page=5/>.
98. Шиліна Н., Гудзь Т, Організація самопідготовки в групі продовженого дня // Сучасна школа Україна. 2012. № 12. 65 с.
99. Ярошенко О. І., Соколкіна Т. М., Капелюшна М. А. Ігротека вихователя ГПД. Х.: Вид. група «Основа», 2012.